

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΕΤΟΣ 12ο
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 120

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΤΡΥΓΟΜΗΝΑΣ 2000
(ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ)

ΜΕ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΤΟΥ ΣΤΗΝ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΤΥΠΙΑ"

ΑΜΦΙΣΒΗΤΕΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ ΜΑΣ

Νέος υβριστής των Ποντίων δικηγόρος της Κορίνθου
και η αποστομωτική απάντηση του κ. Γιώργου Χ. Χιονίδη

1. Εισαγωγή

Στην Αθηναϊκή εφημερίδα "Ελευθεροτυπία" (φύλλο της 10-10-2000) ο γνωστός Πόντιος ιστοριοδίφης κ. Βλάσης Αγτζίδης δημοσίευσε κείμενό του, για τους Ελληνοπόντιους. Τούτο προκάλεσε επιστολή προς την ίδια εφημερίδα, με την οποία, "ούτε λίγο ούτε πολύ" αρνείται την ελληνική καταγωγή, τη

γλώσσα κ.λπ. του Ποντιακού Ελληνισμού, με ένα κατάπτυστο κείμενο.

Ο επίτιμος Πρόεδρος της Ευξείνου Λέσχης της Βέροιας κ. Γιώργος Χ. Χιονίδης κατόπιν τούτου, απηύθυνε αναλυτική (διαελέδη) επιστολή στην "Ελευθεροτυπία", με την οποία κατατροπώνει τον νέο υβριστή μας, με βάση ιστορικά, γλωσσολογικά, ουσιαστικά κ.τ.λ. επιχειρήματα, χωρίς δυστυχώς να έχει δημοσιευθεί μέχρι σήμερα...

Δημοσιεύουμε αμέσως και τις δύο επιστολές, ώστε το αναγνωστικό κοινό του "Αργοναύτη" να έχει σαφή αντίληψη για το προκύψαν θέμα, ευχαριστώντας τον κ. Χιονίδη, διότι μας γνωστοποίησε της δημοσίευσής και διότι έθεσε στην διάθεση της εφημερίδας μας τούτα και ιδιαίτερα το χειρόγραφο της επιστολής του.

2. Το υβριστικό - δυσφημιστικό μας κείμενο του δικηγόρου της Κορίνθου: "Πόντιος κι Ελληνισμός"

Απόρησε ο κ. Παναγιώτης Κριμπάς, δικηγόρος, Κορίνθου, με την επιστολή του ιστορικού Βλάση Αγτζίδη ("Ε" 10-10-2000):
1. Τι σημαίνει η έκφραση "τον παλαι ποτέ δικό μας Πόντος"; Από πότε ο Πόντος ήταν δικός μας όταν εκεί κατοικούσαν από την αρχαιότητα ήδη πολυάριθμα και ποικιλόμορφα έθνη;
2. Τι σημαίνει η έκφραση "μιλούν την αρχαιότερη ελληνική διάλε-

κτο";

Όλες οι διάλεκτοι ξεπήδησαν πάνω - κάτω την ίδια περίοδο από την κοινή ελληνιστική (= ξεκινά προφερόμενη ελληνική).

Όλες, εξάλλου, οι σημερινές ελληνικές διάλεκτοι και ιδιώματα διατηρούν στοιχεία από την αρχαία ελληνική και δεν καταλαβαίνω γιατί εκείνα που σώζει η "οφεική" είναι πιο "αρχαία".

3. Τι σημαίνει "να τους θεωρήσει (ενν. το ελληνικό κράτος τους Πόντιους) ομογενείς - γιατί έτσι κι αλλιώς είναι"; Η φυλογνωσία είναι δύσκολο (και επικίνδυνο) υπόθεση. Δεν αρκεί ούτε η γλώσσα, ούτε η συνειδηση για να θεωρήσουμε κάποιον ομογενή μας. Άλλο ομογενής, άλλο ομόγλωσσος, άλλο ομόθρησκος κ.λπ.

Η έννοια ομογενής μιλάει για γένια, για φύλη, και όλοι ξέρουμε πως οι κάτοικοι του Πόντου μοιάζουν πιο πολύ με τους Γεωργιανούς ή τους Αρμένιους παρά με τους Ελλαδίτες. Συνεπώς, αν οι (ελληνοφώνοι, ρωσοφώνοι ή τουρκόφωνοι) Πόντιοι θέλουν να ζήσουν εδώ, θα πρέπει να σπηρεθούν σε άλλα επιχειρήματα και όχι στη φυλή".

3. Και η αποστομωτική απάντηση του κ. Γ.Χ. Χιονίδη:

"Οι Πόντιοι είναι και φέρονται ως Έλληνες...

Αντιλέγει ο κ. Γιώργος Χ. Χιονίδης, σ. δικηγόρος, τ. βουλευτής και ιστορικός (βραβείο της Ακαδημίας, το 1995), Βέροιας, για όσα ισχυρίστηκε για τους Πόντιους ο δικηγόρος κ. Παναγιώτης Κριμπάς ("Ε" 10-10-2000) και απαντά τα εξής, ακολουθώντας την αριθμηση του επιστολογράφου:
"1. Ο Πόντος επακόσμησε (το αργότερο) κατά τον 8ο π.Χ. αιώνα, από Έλληνες και

Συνέχεια στη σελ. 3

Πόντιοι στην Τανσκένδη, το 1905
Αρχείο: Ελένης Κουτζούρογλου

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

Του Γιάννη Μελετιδή

Είμαι χρέος μας

Υπάρχουν στη ζωή στιγμές που για να τις εκφράσουμε αναζητούμε

τη μητρική λαλιά του γένους μας, αυτήν που έρχεται από τις πιο βαθιές ρίζες μας. Είναι οι μεγάλες στιγμές που δεν μπορεί καμία άλλη φωνή, καμία άλλη λαλιά να τις εκφράσει εκτός από αυτήν που βυζιάσαμε μαζί με το γάλα της μάνας μας.

Ανήκω στη γενιά που προέρχεται από ξεριζωμένους γονείς Ποντίους, στη γενιά που κληρονόμησε από πρώτο στόμα τις πίκρες, τις χαρές και τη νοσταλγία για τις αλησμόνητες πατρίδες.

Όλοι εμείς που ζήσαμε μαζί τους, είμαστε η προνομιά γενιά που βίωσε στα βιώματά τους. Ζήσαμε με την πονεμένη εκείνη γενιά που την είδαμε να κλαίει για μια στιγμή κι ύστερα να αρθρώνεται πάλι.

Όμως, η γνώση δημιουργεί χρέος και όχι μόνο ένα. Παλλά! Κι ένα από τα πολλά - κι όχι το πιο ασήμαντο - είναι να μαρτυρήσουμε το τι μας έδειξαν, να περιγράψουμε τη ζωή τους, να ζωγραφίσουμε το μεγαλείο τους και να εικονίσουμε τον πόνο τους. Είπα μόνο θα έχουμε συνέχεια.

χέρια μας, αλλά να την παραδώσουμε αμόλυπτη. Η μητρική μας φωνή θα μας βοηθήσει, γιατί όπως λέει ο Καβάφης: "απ' τα άλλα πιο πολύ με άγγιξε το άσμα το Τραπεζούντιον με την παράξενή του γλώσσα".

Ας πάρουμε τον στίχο: "Αλλ' εμείς και βιά εμάς πάρθεν η Ρωμανιά". Εδώ ο ποντιακός πόνος είναι δεμένος και δεσμεύεται με τον αυτόχθονα κι αυθεντικό ποντιακό λόγο και σαν τέτοιος εκφράζεται πιο καιρία και ηχεί πιο γνήσια.

Είναι δυνατόν αυτόν τον πόνο να τον εκφράσουμε σ' άλλη γλώσσα ή και διάλεκτο;

Η απάντηση - όπως πιστεύω - είναι όχι, γιατί δεν θα έχει μέσα του την ανταύγεια του πιο αληθινού. Κι ακόμα, όσο το γλωσσικό είναι πιο "εγγενές", όσο η λέξη αναδύεται από τις βαθιές ψυχικές ρίζες τόσο το ειδικό βάρος της πολλαπλασιάζεται και την κάνει, όπως λέει ο Σεφέρης, "λέξη ναυάγιο", δηλαδή λέξη βαριά που βουλιάζει στα κατώβια της συνειδήσής μας σαν την άγκυρα του καραβιού και γαντζώνει στα πιο μύξα του Είναι μας δίνοντας συγκίνηση, αυτό το ευφρόσυνο σάλεμα της ψυχής, δηλαδή

Η σκυτάλη μας δόθηκε. Δεν πρέπει να φευτίσει στα

την ποίηση.

Κι αυτό το ευφρόσυνο σάλεμα της ψυχής μας το δίνει η ποντιακή λαλιά. Οποίος την πλησιάσει μένει κατάπληκτος.

Δεν είναι μια απλή διάλεκτος, αλλά μια ζωντανή γλώσσα στο δικό της χώρο και στο δικό της επίπεδο, με λεκτικό πλούτο ανεξάντηλο, με δυνατότητες επιλογής και κυριολεξίας ισάξιες αν όχι και μεγαλύτερες της κοινής μας ελληνικής λαλιάς και με εκπληκτική αφαμοιωτική ικανότητα.

Η ποντιακή λαλιά είναι δουλεμένη γενεές επί γενεών με την λεπτή αίσθηση, με λυρισμό. Κρατάει μέσα της θαυμάσια μουσική και καταπληκτική ζωντάνια.

Μέσα στην πορεία των 28 αιώνων της ζωής της παρέμεινε ανόθευτη. Τα ξένα σώματα που κόλλησαν πάνω της αφαμοιώθηκαν κι έγιναν ένα μαζί της.

Η ποντιακή λαλιά είναι ένα από τα πιο καθαρά και το πιο γερά κλαδιά της κοινής ελληνικής γλώσσας. Ακούεται ακόμα από το στόμα του λαού μας, αλλά μέχρι πότε. Τα μηνύματα που δεχόμαστε από παντού δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικά.

Οστόσο, όμως, η ποντιακή μας ελληνική συνείδηση, μας σπλιζει με ελπίδα και με δύναμη, ότι θα τη διατηρήσουμε και θα την παραδώσουμε αμόλυπτη. Είναι χρέος μας.

ΣΤΙΣ 11 ΙΟΥΝΙΟΥ 2000

Συγκινητικό αντίμωμα επτά Ποντιακών Συλλόγων στη Μικρή Σάντα Ημαθίας

Γράφει ο Παύλος Γραμματικόπουλος, Πρόεδρος του Μορφωτικού Συλλόγου Μικρής Σάντας Ημαθίας

Την Κυριακή 11 Ιουνίου 2000 ξημέρωσε μία διαφορετική ημέρα για την Μικρή Σάντα και τους κατοίκους της.

Το πρωί της ημέρας αυτής επτά Προεδρεία Συλλόγων και τοπικών συμβουλίων Σανταϊκής καταγωγής, από διάφορα μέρη της Μακεδονίας και της Θράκης, ήρθαν να γνωρίσουν από κοντά το μικρό χωριό Μικρή Σάντα, που βρίσκεται στις πλαγιές του Βερμίου, κοντά στην Παναγία Σουμελά.

Ο σκοπός της συνάντησης ήταν διπλός. Ήρθαν να ουσιάσουν τους δεσμούς γνωριμίας με τους κατοίκους της Μ. Σάντας και να συνεδριάσουν και συναποφασίσουν με το Μορφωτικό της Σύλλογο για την καλύτερη οργάνωση και προετοιμασία του καθιερωμένου μνημοσύνου των Σανταίων, που γίνεται κάθε χρόνο την πρώτη Κυριακή του Σεπτεμβρίου στην Παναγία Σουμελά.

Οι κάτοικοι της Μ. Σάντας άνοιξαν τις θερμές αγκαλιές τους στους αδελφούς τους Σανταίους και τους υποδέχτηκαν με εκδηλώσεις χαράς και αγάπης στην πλατεία του χωριού τους.

Εκ μέρους όλων των κατοίκων τους καλωσόρισε ο Πρόεδρος του Μορφωτικού Συλλόγου Μικρής Σάντας κ. Παύλος Γραμματικόπουλος, με θερμά πατριωτικά λόγια.

“Η σημερινή ημέρα, είπε, είναι ιστορική

Το ευχάριστο στιγμιότυπο από τη συνάντηση των επτά Συλλόγων στη Μ. Σάντα.

για τη Μ. Σάντα, γιατί για πρώτη φορά, ύστερα από 80 χρόνια, συναντήθηκαν στο χωριό μας τόσο εκπρόσωποι Σανταϊκών Σωματείων, που με την παρουσία τους έδωσαν την σπάνια ευκαιρία να ζωντανέψουν μνήμες και ευτυχημένες στιγμές και γεγονότα της ζωής, από τις αλησμόνητες πατρίδες.

Νοιώσαμε ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση όλοι μας, όταν αντικρύσαμε μεταξύ των επισκεπτών μας τον ΚΟΥΡΤΙΔΗ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ, γιό του βρυλικού καπετάν Ευκλείδη, παλιόμαρξου της Σάντας του Πόντου, και εγγονή του Υβόνη.

Ήταν για μας μία αναπάντεχη έκπληξη, που μας επιφύλαξαν οι αφιχθέντες στη Μ. Σάντα Σύλλογοι, και γι' αυτό τους ευχαριστούμε από τα βάθη της καρδιάς μας.

Μας δώσανε την ευκαιρία να αναπαλιώσουμε στο πρόσωπο του Χαράλαμπου, τον τραντέλληνα καπετάν Ευκλείδη, και να προσεγγίσουμε νοερά το Σύμβολο της α-

γέρωχης και ακατάβλητης ποντιακής πολεμικής ανδρείας και αρετής.

Ρίγος και αγαλλίαση περιέλουσαν τις ποντιακές μας ψυχές και αυθόρμητα νιώσαμε εξαιρετικές στιγμές πατριωτικής έξαρσης και υπερηφάνειας.

Στη συνάντηση αυτή έγινε ανοιχτή συνεδρίαση και πάρθηκαν ομόφωνες αποφάσεις και καθορίστηκαν όλες οι λεπτομέρειες, για την πραγματοποίηση του μνημοσύνου των Σανταίων, με την μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των συμπατριωτών μας από ολόκληρη την Ελλάδα.

Η κοινή και ομόφωνη απόφαση του Συλλόγου έχει ως εξής:

“Είναι ανάγκη να συνειδητοποιήσουμε όλοι ότι η πάνδημη τέλεση αυτή του μνημοσύνου, αποτελεί ύψιστο χρέος και οφειλόμενη εκδήλωση μνήμης και τιμής των απανταχού Σανταίων προς τους ηρωικούς νεκρούς της Επτάκωμης Σάντας του Πόντου.

Η αντίληψη αυτή της παραδοσιακής τιμής προς τους νεκρούς πρέπει να εμφυτευθεί και καλλιεργηθεί στις ψυχές όλων των σημερινών Σανταίων, από τους Πολιτιστικούς Συλλόγους τους, με συντονισμένες ενέργειες και πρωτοβουλίες τους”. Τέτοιες δραστηριότητες Συλλόγων στέλνουν ελπιδοφόρα μηνύματα για τη διατήρηση της

ελληνικής πολιτιστικής μας παράδοσης και αναγνωρίζονται ως ανώτερες πράξεις εθνικής προσφοράς.

Η μεγάλη και ευτυχημένη μέρα του Ανταμώματος έκλεισε με την δεξίωση που παρέθεσε ο Σύλλογος στους συμπατριώτες μας και με τις συγκινητικές στιγμές του αποχαιρετισμού.

Αμοιβαία υπόσχεση και ευχή όλων ήταν, οι συναντήσεις αυτές να γίνονται τακτικότερα, γιατί συμβάλλουν στην αφύπνιση και καλλιέργεια της ιστορικής ελληνικής παράδοσης, στις επερχόμενες γενιές.

Εύθυμα και σοβαρά ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συνέχεια από τη σελ. 4

Στις πόλεις, στα χωριά, στην γη που αργώσανε, στο εμπόδιο, στις επιχειρήσεις, στα γράμματα και τις τέχνες, αλούθε όπου δόθηκε ο καβένας τους, στερέωσε κι' αναδείχτηκε αξιοδουλευτής.

Καινούργια μορφή και δύναμη πήρε ο τόπος, σαν ένα νέο αίμα να μπήκε κι εβράζε στις φλέβες του.

Εχουν περάσει πενήντα χρόνια από τότε κι ο λαός που ξεριζώθηκε, ξαναρρίζωσε στα χώματα εκείνα απ' όπου είχαν ξεκινήσει, αιώνες πριν, οι πανάρχαιοι πρόγονοί του - άποικοι της Ιωνίας και του Πόντου.

Η μοίρα της φυλής έκλεισε τον ιστορικό κύκλο της προαιώνιας ποντοπόρας περιπέτειας του έθνους, μέσα στην τραγωδία μιας καταστροφής, απ' την οποία αναπλάστηκε τούτη η καινούργια δύναμη της μικρής και τυραννισμένης τούτης χώρας.

Ελειψε σιγά - σιγά τ' όνομα του “πρόσφυγα”. Σήμερα, κάτω απ' τον ελληνικό ουρανό, στο ίδιο χώμα, ζώντας όλες οι ποικιλίες των Ελλήνων, Μωραίτες, Νησιώτες, Ρουμελιώτες, Πόντιοι, Σμυρνιοί, Πολίτες, Θράκες, Μακεδόνες, Θεσσαλοί και άλλοι, δεν ξεχωρίζουν μεταξύ τους, καθώς συγχωνεύτηκαν ντόπιοι και Μικρασιάτες.

Κι' έτσι η Ελλάδα, δείχνοντας για μια φορά οκόμο το ενιαίο και αδιαίρετο της ράτσας των Ελλήνων της, ξεπέρασε την τραγωδία της πιο μεγάλης καταστροφής των νεωτέρων χρόνων και πορεύεται - εδώ και δεκαετίες - ελπιδοφόρα, γεμάτη ακμή, την προαιώνια πορεία της στους δρόμους της Ιστορίας.

Εκείνη η απορρόφηση ενός λαού, που ξεπερνούσε το εκατομμύριο, είναι ένα απ' τα θαύματα της αντοχής της ράτσας. Δύσκολο έργο ήταν η απορρόφηση αλλά αξιοστάθηκε και η απόδοση.

Γιατί τούτοι οι Έλληνες της προσφυγιάς ήσαν τόσο Έλληνες, όσο κι' οι ντόπιοι κι' όσο οι μακρινοί τους πρόγονοι, που έπλασαν τον πολιτισμό της Μικρασίας. Οι σκοτεινοί αιώνες που πέρασαν από πάνω τους δεν μπόρεσαν ν' αγγίξουν την ψυχή τους.

Πέρα εκεί, στα χώματα εκείνα όπου έζησαν αιώνες οι πρόγονοι, αφήσαμε τους νεκρούς μας, θύματα και μάρτυρες μιας καταστροφής. Μετά 50 χρόνια έγιναν τα σύμβολα της πίστης μας, στη μνήμη των οποίων σήμερα γονατίζουμε ευλαβικά.

Τι σημαίνει η Παναγία Σουμελά

Του Ιωάννη Μετρετζίδα Β' Αντιπρόεδρου της Ποντιακής Νεολογίας της ΕΛΒ

Όπως κάθε ιστορική πόλη έχει κάποιο εξαιρετικό μνημείο που κατά κανόνα σχεδόν, είναι θρησκευτικό, που θεωρείται το κατ' εσχάτην έμβλημα και σύμβολό της και κατ' επέκταση και της χώρας που ανήκει αυτή, έτσι και η πρωτεύουσα των Κοινητών, η γνωστή Τραπεζούντα είχε εκτός από όλα τα άλλα και τα θρησκευτικά της μνημεία όπως τους ναούς, του Αγίου Ευγενίου, της Χρυσοκεφάλου και της Αγίας Σοφίας, για τους οποίους ήταν υπερήφανη, αλλά προπαντός μεγάλο σεβασμό και καύχημα είχαν τις ιστορικές μονές της Παναγίας Σουμελά, του Αγίου Ιωάννη Βαζελάνα και του Αγίου Γεωργίου Περιστερεύα.

Από τις μονές αυτές, εκείνη που υπήρξε πραγματικό σύμβολο του ποντιακού ελληνοισμού και σύμβολο όλου του Πόντου, υπήρξε η Μονή Παναγίας Σουμελά, χάρη στην θαυματουργή και χαριόβλυτον εικόνα της.

Με δύο λέξεις “Παναγία Σουμελά” δεν εννοούσε ο Πόντιος τότε, όπως και τώρα, μόνο μία εικόνα, ή μία Μονή ή μία εκκλησία. Όπως λέγοντας “Παρθενών” δεν εννοούμε μόνο έναν ναό της Αθήνας, είτε ένα μνημείο τέχνης της Ελλάδας.

Όταν λέμε “Παναγία Σουμελά” εννοούμε όλη την ιστορία του Χριστιανικού ελληνοισμού της περιφέρειας εκείνης αλλά και όλου

του ποντιακού ελληνοισμού. Τις δόξες και τις χαρές του. Τα δημιουργήματά του, τις θρησκευτικές εξάρσεις του, τις εθνικές του επιτεύξεις, τα τραγούδια του, τους θρύλους του, το πνεύμα και την ψυχή του, και την καρδιά του.

Μόνο το πολυσύνθετο της έννοιας που περιλαμβάνει το όνομα της “Αγίας Σοφίας” της Κωνσταντινούπολης, για όλο τον Ελληνοισμό, μπορεί να παρομοιασθεί με την πολύμορφη που εκπροσωπεί η Παναγία Σουμελά για τους Πόντιους. Μέσα στις δύο αυτές λέξεις “Παναγία Σουμελά” περιλαμβάνεται όλη η ιστορία και όλη η υπόσταση του Πόντου. Η εικόνα η θαυματουργός εικόνα της Παναγίας αποτελεί το σύμβολο και το έμβλημα, το ορατόν, το ουσιαστικόν, της ιστορίας και της υποστάσεώς της.

Και όπως ποτέ δεν θα πάψει η Αγία Σοφία της Κωνσταντινούπολης, και ο Παρθενώνας των Αθηνών, έτσι δεν πρέπει να εκλείψει από το στερέωμα του ελληνοισμού και η Παναγία Σουμελά.

Ευχή σε όλους να μας προστατεύει, να μας χαρίζει υγεία και την μεγάλη αγάπη της. Η Βασιλισσά μας, η Βασιλισσα του Πόντου και του Βερμίου. Η Παναγία η Σουμελιώτισσα.

Σημ. “Αργοναύτη”: Αισθανόμαστε μεγάλη χαρά, όταν διαπιστώνουμε ότι οι νέοι μας ασχολούνται με την ποντιακή ιστορία και την παράδοση. Η σκυτάλη θα παραδοθεί σε καλό και γερό χέριο! Αγαπητέ Γιάννη, συνέχισε να γράφεις. Η πένα σου έχει δυνατότητες.

Οι ξεριζωμένοι

Του Δημ. Ψαθά
"ΝΕΑ" 10-9-1972

Η ανταλλαγή των πληθυσμών - στις τεράστιες εκείνες διαστάσεις - ήταν μία λύση που υπαγόρευε η τραγική πραγματικότητα, μετά την Μικρασιατική καταστροφή. Πενήντα χρόνια μετά το ξεριζωμα ενός ολόκληρου λαού - στις μέρες μας - το ιστορικό εκείνο γεγονός φαντάζει ευεργετικό για την μικρή τούτη χώρα, στις αρτηρίες της οποίας μπήκε το καινούργιο αίμα. Δεν έγινε, όμως, δίχως δυσκολίες ή μετάγγιση. Χώρα με περιορισμένες δυνατότητες, η Ελλάδα των καιρών εκείνων, που την συγκλόνιζαν, μάλιστα, φανατισμοί πολιτικοί και πάθη κομματικά - συνέπειες του διχασμού - δεν ήταν εύκολο ν' απορροφήσει έναν πληθυσμό που ξεπερνούσε το εκατομμύριο και είχε, επί πλέον, συμπαγή πολιτική κατεύθυνση και ιδεολογικό προσανατολισμό.

Ήταν η εποχή των Βενιζελικών και Αντιβενιζελικών. Για την σημερινή γενιά δεν λέει οπουδήποτε πράγματα ο κομματικός τούτος διχασμός, αλλά για τους καιρούς εκείνους ήταν κάτι τόσο σοβαρό ώστε μόνο με τον ρατσισμό, νομίζω, θα μπορούσε να παραβληθεί. Ήλθε ο τουφεκισμός των έξι - με την Επανάσταση του Πλαστήρα - κι ώθησε το μίσος των Αντιβενιζελικών κατά των Βενιζελικών σε σωστή παράκρουση. Και τα πλήθη των προσφύγων που ξεμπάρκαραν στην Ελλάδα ήταν κατά το μέγιστο μέρος τους βενιζελικοί. Λάτρεις του Ελευ-

θερίου Βενιζέλου ήταν οι υπόδουλοι, που ο μεγάλος εκείνος εθνάρχης αγωνίστηκε να λυτρώσει. Λάτρευαν επίσης και τον Νικόλαο Πλαστήρα, που έσωσε την τιμή της Ελλάδας την ύστατη στιγμή - στο χείλος της αβύσσου - κι έγινε ο πρωταγωνιστής του ακραίου εκείνου μέρους της τραγωδίας που λέγεται "κάθαρση".

Έτσι, μέσα σε ταραγμένη ατμόσφαιρα απελπισίας και βίαιων πολιτικών παθών, ξεμπάρκαραν τα караβάνια των προσφύγων για να ξαναπλάσουν και ανυπόδητων, με την μορφή των... ψή-

χώματα της μητροπολιτικής Ελλάδας, που τρώμαζε να θρέψει τὰ "γγενή" παιδιά της. Δεν ήταν μόνο το φοβερό πρόβλημα της επιβίωσης τούτου του ξεριζωμένου λαού, ήταν κι η περιφρόνηση της μεγάλης μερίδας των "ντόπιων" - των Αντιβενιζελικών - που έβλεπαν τούτες τις εξαθλιωμένες μάζες των γυμνών

η Ελλάδα! Δεν είναι, προς Θεού, από μνησικακία που τα' αναθυμάμαι. Είναι για να θυμίσω το που οδηγεί το κομματικό μίσος, σε ποιες αλλοφροσύνες έσπρωξε τον λαό μας εκείνος ο διχασμός. (Και να έχει τάχα εκλείψει εντελώς;

Παρεμπιπτόντως σημειώνω ότι ακόμα και σήμερα υπάρχουν άνθρωποι που δυσαρεστήθηκαν με τα όσα έγραψα για τον Μητροπολίτη Χρυσάνθο, επειδή ήταν... Κωνσταντινικός! Εστω κι αν τελικά καταδικάστηκε σε θάνατο από την "δικαιοσύνη" του Κεμάλ, αλλά κατόρθωσε να διαφύγει την κρεμάλα).

Πόσα και πόσα χρόνια, δύσκολα και πικρά, για τα πλήθη των προσφύγων! Σαν είδος πολιτών δεύτερης και τρίτης κατηγορίας εθωρήθηκαν, κι υπήρξε δημοσιογράφος, τόσο τυφλός από φανατισμό - Θεός σχωρέστον - που έγραφε αναφανδόν ότι οι "πρόσφυγες" πρέπει να περπατούν στο κατάστρωμα του δρόμου, μαζί με τα υποζύγια κι όχι στα πεζοδρόμια, με τους επίλεκτους ντόπιους πολίτες της... Αντιβενιζελικής γαλαζοαίματης κατηγορίας! Υπήρξε καθηγητής του Πανεπιστημίου, που μόλις παρουσιάζονταν ο φοιτητής για εξετάσεις, το πρώτο που ρωτούσε ήταν:

- Από πού είσαι;

Κι αν ήταν από την Μικρά Ασία, τον απέπεμπε! Ο ίδιος καθηγητής συνήθιζε να λέει: "Τρία κακά υπάρχουν στην Ελλάδα: Ο Πλαστήρας, οι πρόσφυγες και τα... αυτοκίνητα"! Αλλά μόνο αυ-

τά; Πόσα και πόσα άλλα...

Υπό τέτοιες συνθήκες αλλά και χωρίς να λείπει η γενικότερη στοργή και ο αγώνας του επισήμου κράτους για την αποκατάσταση των προσφύγων - θα ήταν η έσχατη αχαιριστία να μην το σημειώσω - ανασκουμπώθηκε εκείνος ο ξεριζωμένος λαός για να ξαναφτιάξει την ζωή του.

Το αποτέλεσμα το βλέπουμε σήμερα, ύστερα από 50 χρόνια. Να το πω κι αυτό αύριο, για να τελειώσω.

Σημ. "Αργοναύτη": Ευχαριστούμε θερμά τον αγαπητό συνεργάτη μας κ. Ανδρέα Ταταρίδη γι' αυτήν την αποστολή ύλης. Σκέφτεται τις δυσκολίες της εξεύρεσης ύλης για τον "Αργοναύτη". Ας είναι καλά.

Λίγες γραμμές για ένα πολύ σημαντικό συμπατριώτη μας!..

του κ. Ανδρέα Ελ. Ταταρίδη

Είναι αλήθεια ότι για να γράψεις κάτι πρέπει να έχεις τον ανάλογο "ερεθισμό".

Παίρνοντας, λοιπόν, αφορμή από το άρθρο περί Παναγίας Σουμελά που εν είδει κυρίου άρθρου, κατεχωρήθη στον "Αργοναύτη" (Αύγ. 2000) και που φέρνει την υπογραφή ενός συμπατριώτη μας, του αποστράτου Υποπεράρχου κ. Γεωργίου Τσαλουχίδη, σκέφθηκα να χαράξω λίγες γραμμές για τον εν λόγω συμπατριώτη μας.

"Αμαρτία" εξομολογημένη: τον κ. Γ. Τσαλουχίδη δεν γνωρίζω ούτε εξ όψεως. Αλλά τον γνωρίζω από τα γραπτά του στον Τύπο "μας" και από την ειδησεογραφία αυτού του Τύπου, όπως τακτικά "γεύομαι" τις δραστηριότητες (συγγραφικές και σωματειακές) του κ. Τσαλουχίδη, ο οποίος τυγχάνει πρόεδρος ενός (πώς να το πώ;) ιδιότυπου Σωματείου: της Πανελληνίας Ένωσης Ποντίων Αξιωματικών (= Π.Ε.Π.Α.), που έχει έδρα μεν την Αθήνα, αλλά "ακτίνα δράσης" και πέραν των ορίων της χώρας μας και δη των Δημοκρατιών (=Ουκρανίας, Γεωργίας κ.λ.π.) της τ. Σοβιετικής Ένωσης, όπου υπήρχαν (και υπάρχουν ακόμη) πολλοί, πάμπολλοι, ελληνοπόντιοι!

Εν πρώτοις, η Π.Ε.Π.Α. διεκδικεί την πρωτοπορία στα ποντιακά επιστημονικά σωματεία, αφού, μετά απ' αυτήν ιδρύθηκαν σωματεία Ποντίων επιστημόνων και Ποντίων Εκπαιδευτικών. Απομένει να ιδρυθεί και Σωματείο Ποντίων Ηθοποιών και Καλλιτε-

χνών! Είθε!

Η Π.Ε.Π.Α. λοιπόν, υπό την Προεδρία του κ. Γ. Τσαλουχίδη και με την συμπαράσταση, βεβαίως, των υπεραξίων συνεργατών του στο Δ.Σ., ενήργησε και ενεργεί πολλές "επιχειρήσεις" κοινωνικής αλληλεγγύης και ανθρωπισμού στις παραπάνω Δημοκρατίες της τ. Σοβ. Ένωσης, καθώς και ανάλογες εδώ εκδηλώσεις Μνήμης, τόσο για τον Αλ. Υψηλάντη, όσο για την Γενοκτονία των Ποντίων και πλείστες όσες άλλες!..

Με άλλα λόγια η Π.Ε.Π.Α. με την δημιουργική κινήτικότητα του Προέδρου της κ. Γ. Τσαλουχίδη και (το ξανατονίζουμε!) των υπεραξίων συνεργατών του στο Δ.Σ., αποδεικνύει στην πράξη ότι αγωνίζεται για την ποντιακή ιδέα, έχοντας πάντα γνώμονα το εθνικό συμφέρον!

Ειδικώς για τον κ. Γ. Τσαλουχίδη, που τον "γνωρίζω" κάπως πιο καλά (κι εξήγησα ήδη πως προήλθε αυτή η "γνωριμία" μας!), θα μου επιτραπεί να τον συγχάρω ξεχωριστά για την έντονη και έκδηλη ποντιολατρεία του και να πω τούτο: Το ποντιακό στοιχείο, το πολυβασανισμένο αυτό ανθρώπινο στοιχείο που έχει υποστεί τα πάνδεινα κατά καιρούς από αλλοδόξους και - δυστυχώς - ομοδόξους του, έχει ανάγκη τέτοιων συμπατριωτών, όπως ο κ. Γ. Τσαλουχίδης. Εχουμε ανάγκη και τέτοιων ανθρώπων και (προ παντός) πνεύματος συμπνοίας και ομονοίας, για να βλέπουμε - επιτέλους! - τους Πόντιους να προοδεύουν και να ευημερούν με την χάρη του Θεού και της Σουμελιώτισσας Παναγίας!..

Η Ρωμανία
κί' αν επέρασε
ανθεί και
φέρει κί' άλλο

Η λατρεία στον Πόντο της Αγίας Βαρβάρας

του Γ. Χατζόπουλου
καθηγητή - συγγραφέα

Βαθιά η πίστη των Ποντίων στους Αγίους. Τούτο αποδεικνύεται όχι μόνο από τον τρόπο λατρείας, αλλά και από το πλήθος των εκκλησιών, μοναστηριών και αγιασμάτων που υπήρχαν στον Πόντο.

Η βαθιά αυτή θρησκευτικότητα τους συνεχίστηκε και εδώ στην Ελλάδα μετά τον απάνθρωπο ξεριζωμό τους.

Έτσι, όπου εγκαταστάθηκαν, ανήγειραν εκκλησίες, προσκυνήματα και μοναστήρια. Ανάμεσα στους Αγίους που λατρεύονταν ιδιαίτερα στον Πόντο ήταν και η Αγία Βαρβάρα.

Οι Πόντιοι τη θεωρούσαν προστάτιδα των παιδιών από την ευλογία και την ιλαρά (Η Βαρβάρα εν' γιάτρος για τη βράσαν και την λοιμική. Η βράσα εν' νερόβρασα και καλέσσα Βράσα = Η Αγία Βαρβάρα είναι γιατρός για την ευλογία και την ιλαρά. Η ευλογία είναι ανεμοβλογιά και καλή ευλογία).

Από την επόμενη φράση (με το καλόν να έρχεσαι, βράσα, και με το καλόν να πας) φαίνεται ξεκάθαρα πόσο φοβερή αρρώστια θεωρούσαν την ευλογία. Εύκολα λοιπόν μπορεί κανείς να καταλάβει γιατί λατρεύονταν τόσο πολύ η Αγία στον Πόντο και μάλιστα σε μία εποχή, κατά την οποία το σωτήριο εμβόλιο ήταν άγνωστο. Της προσέφεραν μελόπιττα και κόλυβα (τσορέκι' και κόλλυβα) που ονομάζονταν (τα' Αη Βαρβάρας τα κόλλυβα) και παρασκευάζονταν κατά τρόπο, που παρουσίαζε πολλά αρχαϊκά στοιχεία.

Την Παρασκευή της μελόπιττας αναλάμβανε κάποιος γέρος ή κάποια γριά. Για την εξεύρεση των υλικών φρόντιζαν οι γυναίκες.

Έτσι κάθε γειτόνισσα πήγαινε στο σπίτι αυτού ή αυτής που θα έφτιαχνε τη μελόπιττα μέλι, σιτάρι, καρύδια και άλλα υλικά, που ήταν απαραίτητα για το φιάξιμο της μελόπιττας.

Η μελόπιττα μεταφερόταν στην εκκλησία, όπου, ύστερα από τη Θεία Λειτουργία, μοιραζόταν ως αντιδώρο στο εκκλησίασμα (άμουν ύψωμαν ετασούτευν ο ποπάς = ο παπάς τη μοίραζε ως αντιδώρο). Με το μέλι της πίτας σχημάτιζαν σταυρό στην πόρτα.

Εκτός από τη μελόπιττα, απαραίτητη ήταν και η Παρασκευή πανσπερμίας (κοκκία, φασούλια και καλαμπόκι ανακατεμένα). Η Παρασκευή της πανσπερμίας γινόταν την παραμονή της γιορτής της Αγίας και την ημέρα της γιορτής της μοιραζόταν στους γείτονες και στα παιδιά.

Οι σπόροι βράζονταν μέσα σε άφθονο νερό για να μη μαυρίσουν. Γιατί, αν το νερό, όπου βράζονταν, δεν ήταν αρκετό, θα μαύριζαν, και τούτο θα είχε ως συνέπεια το θάνατο του αρρώστου παιδιού (τ' Αη Βαρβάρας τα κόλλυβα βράζν'νε στα γάετ καλά τερούν' στα, για να μη μαυρίν'νε κ' έρ'χουνταν ζούτ' 'ς σήν αρρώσπιαν = τα κόλλυβα της Αγίας Βαρβάρας όταν τα βράζουν τα προσέχουν πολύ καλά για να μην μαυρίσουν και έρθουν αντίθετα με την αρρώστια).

Όσον καιρό κρατούσε η επιδημία, μοιραζαν γλυκά. Και στο σπίτι που υπήρχε αρρώστος δεν τηγάιναν κρέας, ούτε έψηναν λαχανικά. Ακόμη και το φαγητό δεν το άφηναν να ξεχυλίσαι.

Θα παραθέσω μία διήγηση του αείμνηστου παππού μου παπά Αριστοτέλη Ηλιάδη που καταγόταν από το χωριό Αντρεάντων Αμισού Πόντου, που φανερώνει, κατά την πίστη των Ποντίων, τις ολέθριες συνέπειες, που είχε το τηγάισμα τροφών για το άτομο που προσβαλλόταν από την ευλογία: "Τον αδελφό μου το Σάββα τον έπιασε η ευλογία.

Ο υπηρέτης μας είχε πάει στο λαχανόκηπο και έφερε μελιζάνες. Τις έψησε στη φωτιά και έτσι έκαψε και τον αδελφό μου. Η ευλογία τον θανάτωσε".

Πόσο μεγάλη ήταν η λατρεία της Αγίας δείχνει και η συχνή μετάβαση των Ποντίων σε εκκλησίες αφιερωμένες σ' αυτήν, ιδίως όταν είχαν στο σπίτι αρρώστος από ευλογία, αλλά και αθρόα η προσέλευσή τους την ημέρα της γιορτής της.

Φεύγοντας από την εκκλησία της επαιρναν μαζί τους αγιασμένο νερό και το είχαν για να θεραπεύσουν όσους προσβάλλονταν από την ευλογία.

Δεν ήταν μόνον η Αγία Βαρβάρα που λατρεύονταν τόσο πολύ από τους Ποντίους. Ήταν και άλλοι Αγίοι. Για τη λατρεία όμως αυτών θα μιλήσουμε σε άλλα άρθρα μας.

Η Ένωση Ποντίων Ν. Μαγνησίας συνεχίζει πιστή στην παράδοση

Η τοπική Ένωση Ποντίων, με έδρα την πόλη της Νέας Ιωνίας, εξακολουθεί να λειτουργεί ως πυρήνας και κέντρο πολιτιστικών εκδηλώσεων στο Ν. Μαγνησίας.

Οι Πόντιοι του Βόλου, νοσταλγοί και γνήσιοι συνεχιστές των παραδόσεων των Ελλήνων του Πόντου, συνεχίζουν και κατά το έτος 2000-2001 την προσφορά τους στο έθνος, εργαζόμενοι με πρόγραμμα και σύνεση για την πραγμάτωση των στόχων του καταστατικού της Ένωσης.

Υπό την αιγίδα και κάτω από τις άοκνες προσπάθειες του Προέδρου, και από τα ιδρυτικά μέλη της Ένωσης, κ. Ιωάννη Ιωαννίδη, και όλου του Διοικητικού Συμβουλίου, ξεχωρίζουν σε όλο το Νομό για τη ζωντάνια και τη δημιουργικότητά τους.

Αδιαφορώντας παντελώς για τα τεκταινόμενα και τις επιταγές της παγκοσμιοποίησης, κρατούν με πείσμο τον παραδοσιακό πλούτο και τον μεταλαμπαδεύουν στις επερχόμενες γενεές.

Η Ένωση με τη σταθερή της παρουσία των 42 ετών (ιδρύθηκε το έτος 1958), έχει επιτελέσει, και συνεχίζει να επιτελεί, ένα σημαντικότερο έργο στον πολιτιστικό τομέα του Νομού, με ορόσημο τη διατήρηση των ηθών και εθίμων, με πλήθος δραστηριοτήτων.

Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται περιλαμβάνουν τα ακόλουθα πολιτιστικά τμήματα:

- Το χορευτικό τμήμα, με πολύ σημαντική παρουσία στο Βορειοελλαδικό χώρο, με υπεύθυνο χοροδιδάσκαλο τον κ. Νίκο Ελευθεριάδη. Το τμήμα αυτό αριθμεί πάνω από 100 μέλη με τη λειτουργία τριών ομάδων, την παιδική, την εφηβική και την ομάδα ενηλίκων.
  - Το θεατρικό τμήμα, ένα από τα σημαντικότερα θεατρικά ποντιακά τμήματα της Ελλάδας, με υπεύθυνο τον κ. Παυλίδη Ιωάννη. Αξίζει να σημειωθεί ότι το τμήμα αυτό έδωσε την πρώτη του θεατρική παράσταση το έτος 1959, στο Βόλο, με το έργο "Ο Ξενιτέας" του αείμνηστου Φύλιωνα Κτενίδη.
  - Η Χορωδία, όπου για δεύτερη χρονιά, παιδιά ηλικίας 4-12 ετών βαπτίζονται στην κολυμβήθρα των ποντιακών αναμνήσεων, διδασκόμενα τους ήχους και τα λόγια της ποντιακής μουσικής, υπό την αιγίδα της κ. Καραϊσκου Ελένης, η οποία να σημειωθεί ότι δεν είναι Ποντία.
  - Επί πλέον, για τρίτο χρόνο λειτουργεί και τμήμα εκμάθησης ποντιακής λύρας, από τον φοιτητή της Χωροτακτικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας κ. Χρήστο Στεφανίδη.
- Σε όλα τα παραπάνω αξίζει να προστεθούν και η κοινωνική προσφορά (αμοδοσίες, συμπράξεις) στους πρόσφυγες από την πρώην Σοβ. Ένωση κ.λ.π.) διαλέξεις στο ιδιόκτητο κτίριο της Ένωσης από εξέχουσες προσωπικότητες του Νομού, συμμετοχή αφιλοκερδώς σε οποιοδήποτε κάλεσμα από οποιονδήποτε φέρει και σε κάθε είδους εκδήλωση στο Ν. Μαγνησίας αλλά και σε όλη τη Θεσσαλία και Μακεδονία, οργάνωση ποντιακών εκδηλώσεων καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου κ.λ.π.
- Η Ένωση Ποντίων Ν. Μαγνησίας επιθυμεί, μέσω της φιλόξενης εφημερίδας σας, να εκδηλώσει την επιθυμία της για συνεργασία, σε οποιοδήποτε τομέα, με οποιοδήποτε άλλο Σύλλογο στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Η διεύθυνση της Ένωσης για όποιον ενδιαφέρεται να επικοινωνήσει είναι: Θράκης 98, ΤΚ 38445 Ν. Ιωνία, τηλ. 0421 - 61.042.
- Τέλος, χωρίς να θέλουμε να κάνουμε κατάχρηση της φιλόξενης στήλης σας, θα επιθυμούσαμε να στείλουμε κι ένα άλλο ξεχωριστό μήνυμα.
- Οι Πόντιοι του Ν. Μαγνησίας νοιώθουν ιδιαίτερη ανησυχία βλέποντας τους συμπατριώτες μας Ποντίους στον ελλαδικό χώρο να χωρίζονται σε φάτριες και σε ομοσπονδίες, λησμονώντας τα διδάγματα της ιστορίας, στο όνομα της οποίας έδωσαν το μεγάλο αγώνα για την αναγνώριση της γενοκτονίας από το ελληνικό κράτος. Λησμονούν τα διδάγματα και ιδιαίτερα για το τι συμβαίνει σε "όσους μισούνται ανάμεσά τους", κατά τον εθνικό μας ποιητή.
- Οι έριδες και οι τριβές δεν έχουν θέση στον ποντιακό χώρο. Το μόνο, στο οποίο προσφέρουν, είναι η διάσπαση της ενότητάς μας για να μην έχουμε δύναμη, κι αυτό ως θυσία στις επιταγές της παγκοσμιοποίησης.
- Το πρώτο πράγμα που προσβάλλουν οι εμπνευστές αλλά και οι εκτελεστές αυτού του, κατά την άποψή μας, καλά οργανωμένου σχεδίου, είναι η ποντιακή ιστορία και πρώτα από όλα η με τόσους αγώνες αναγνώριση της γενοκτονίας, ως θυσία των Ποντίων στο βωμό του έθνους.
- Η ιστορία του ποντιακού ελλητισμού δεν είναι παραμύθι. Είναι μία αληθινή ιστορία μέσα στο παγκοσμιοποιημένο ναρκοπέδιο της μεθοδευμένης και κατευθυνόμενης παραπληροφόρησης της σύγχρονης PAX EUROPA ή και PAX AMERIKANA εάν θέλετε. Και όπως κάθε αληθινή ιστορία έτσι και αυτή και εθνική είναι και σύγχρονη και οικουμενική.
- Είναι γνωστό βέβαια, στους έχοντες το "γνώθι σαυτόν", ότι το μεγαλύτερο από τα ελαττώματα του χαρακτήρα του Έλληνα είναι η θυσία του γενικού συμφέροντος στο ατομικό συμφέρον.
- Είναι επίσης γνωστό ότι τα ελαττώματά μας μεγεθύνονται επικίνδυνα σε χρόνους, κατά τους οποίους επικρατεί υλόφρων αντίληψη της ζωής, όπως στη σημερινή εποχή.
- Αλλά για εμάς τους Ποντίους, για τους σπείρους δεν έχουν παρέλθει ούτε 80 χρόνια από τότε που έφυγαν οι πατεράδες μας από τα χώματά τους, εγκαταλείποντας πατρογονικούς τόπους, τάφους προγόνων και τα όσια και ιερά τους, δεν πρέπει αυτά να ισχύουν. Οι μνήμες είναι ακόμη νωπές.
- Κάνουμε λοιπόν έκκληση, ως ελάχιστοι, στους κυρίους που αποφασίζουν να (συ)σκεφτούν και να δημιουργήσουν μία και μόνη ισχυρή ομοσπονδία, αφήνοντας πίσω κάθε ατομικό συμφέρον και κάθε ατομική φιλοδοξία. Μόνο έτσι θα εκπληρωθούν τα όνειρα και οι στόχοι, που κατά καιρούς έχουν τεθεί.
- Σας ευχαριστούμε για τη φιλοξενία
Ο Πρόεδρος της Ένωσης
Ιωάννης Ιωαννίδης
Το Διοικητικό Συμβούλιο**

